

CENTRUM
OBČANSKÉHO
VZDĚLÁVÁNÍ

Konrad
Adenauer
Stiftung

Občanská angažovanost 2015

Mapa české společnosti z hlediska občanské angažovanosti

Obsah

1	Úvod	3
2	Výzkumný koncept	4
3	Popis výzkumného souboru	6
3.1	Demografické charakteristiky výzkumného souboru	6
3.2	Politické chování respondentů	10
4	Občanská angažovanost respondentů	12
4.1	Obsahy občanské angažovanosti – současná angažovanost a potenciál do budoucna	13
4.2	Formy občanské angažovanosti	15
4.3	Souvislosti mezi formami a obsahy angažovanosti	16
5	Segmentace společnosti podle občanské angažovanosti	18
5.1	Představení šesti segmentů	18
5.2	Popis segmentu „Aktivní“	20
5.3	Popis segmentu „Apoliticky aktivní“	21
5.4	Popis segmentu „Politicky aktivní“	21
5.5	Popis segmentu „Pomocné ruce“	22
5.6	Popis segmentu „Příležitostní dárci“	23
5.7	Popis segmentu „Pasivní“	23
5.8	Doplňující interpretace	24
6	Závěr	25
7	Přílohy	26
	Autorský tým	27

1 Úvod

Občanská společnost je nedílnou součástí moderních demokratických států. Aby tato občanská společnost skutečně žila a přispívala k fungování demokracie, musí být naplněna aktivními občany. Těmi se však nestáváme automaticky od narození, občanskému jednání se postupně učíme. Na základních a středních školách je dovednost aktivního občanství zakotvena jako jeden z klíčových cílů vzdělávání, oproti tomu občanskému vzdělávání dospělých je věnována nepoměrně menší pozornost. Jedním z důvodů je skutečnost, že je obtížné realizovat vzdělávací či osvětový program, pokud dobře neznáme cílovou skupinu a nerozumíme jejím potřebám.

Naším hlavním cílem bylo realizovat rozsáhlý a komplexní výzkum, který zmapuje občanskou angažovanost české společnosti v celé její šíři, umožní nám odhalit potenciální cílové skupiny občanského vzdělávání a lépe jim porozumět. Stávající výzkumy v oblasti občanské angažovanosti nebo občanského vzdělávání se zaměřují převážně na děti a mládež (např. mezinárodní výzkumy ICCS nebo PIDOP), výzkumy věnované dospělým se zpravidla týkají dílčí oblasti a nepokrývají občanskou angažovanost v celé její šíři. Našemu záměru je nejbližší výzkum Friče a Pospíšilové¹ (2010) zaměřený na dobrovolnictví, který však sledoval primárně organizované dobrovolné aktivity. Považujeme za důležité zmapovat a lépe porozumět také neorganizovaným projevům občanské angažovanosti, neboť tak bude možné zaměřit aktivity občanského vzdělávání i na skupiny osob, které byly dosud pro vzdělávací programy či kampaně nedosažitelné.

---

¹ Frič, P. a Pospíšilová, T. (2010). Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Praha: Agnes.

2 Výzkumný koncept

Klíčovým prvkem výzkumu bylo zmapovat občanskou angažovanost v podobě, jak ji vnímají samotní respondenti. Proto byla občanská angažovanost ve výzkumu operacionalizována jako chování, které jedinec vykonává zdarma, ve svém volném čase a především ve prospěch veřejnosti, obce, země nebo obecně „pro dobro věci“ (tedy nejen pro sebe, svoji rodinu a přátele). Výzkum tedy nezahrnuje placenou práci v neziskových organizacích, studijní stáže nebo aktivity realizované pouze pro okruh rodiny a blízkých přátel. Toto vymezení bylo nezbytné pro jednoznačné určení aktivit občanské angažovanosti, zároveň organizované formy občanské společnosti (v rámci neziskových organizací) jsou ve stávajících výzkumech již popsány a existují pro ně dostatečná data. Primárním záměrem výzkumu bylo popsat co nejširší spektrum aktivit občanské angažovanosti, které jedinec dělal během uplynulých dvanácti měsíců před sběrem dat (od prosince 2013 do listopadu 2014).

Výzkum mapuje občanskou angažovanost ve třech dimenzích:

- **Forma aktivity** = způsob, jakým se jedinec angažuje. Výzkum zahrnoval 37 odlišných forem² (a možnost „jiné“ pro doplnění případných dalších forem), příkladem může být: „dělal(a) manuální práce“, „sdílel(a) názorové příspěvky přes sociální sítě“, „věnoval(a) peněžní příspěvek“ či „napsal(a) dopis či výzvu politikovi, úřadu nebo firmě“.
- **Obsah aktivity** = téma, které jedinec chce svojí angažovaností podpořit. Výzkum sledoval 59 témat, například: „volnočasová nabídka pro děti a mládež“, „podpora politického hnutí, strany či kandidáta“, „proti Evropské unii“, „podpora nemocných, postižených a umírajících“, „zdravé potraviny“ a další.
- **Rozsah aktivity** = jak široký dopad jedinec od aktivity očekává. Jednalo se o šestibodovou škálu, od uzavřeného okruhu lidí a konkrétní lokality až po mezinárodní úroveň.

Unikátním prvkem výzkumu bylo sledování všech kombinací mezi jednotlivými dimenzemi, pro každou formu respondent následně vybíral obsah a pro každou kombinaci formy a obsahu určoval také rozsah aktivity. Tato struktura na jedné straně způsobila vyšší nároky na sběr dat i jejich následné zpracování, na druhé straně umožnila získat jedinečně detailní informace o občanském chování respondentů.

Výzkum sledoval **tři hlavní cíle**:

1. detailní popis občanské angažovanosti české společnosti v rovinách formy, obsahu a rozsahu,
2. určení souvislostí mezi jednotlivými formami, obsahy a rozsahy občanských aktivit a
3. segmentace české společnosti podle reálného občanského chování.

Vytyčené cíle kladly další požadavky na realizaci výzkumu. Bylo nutné zajistit rozsáhlý a reprezentativní výzkumný soubor, který umožní zobecňovat závěry na celou populaci České republiky a ve kterém budou zastoupeny i některé velmi neobvyklé formy občanské participace („organizace nepovoleného protestu“). Zároveň bylo nezbytné získat velké množství doplňujících údajů, neboť jen tak je možné detailně popsat jednotlivé segmenty občanské angažovanosti. Výzkumná data jsou složena ze čtyř oblastí:

---

² Všechny sledované formy a obsahy občanské angažovanosti jsou uvedeny v použitém dotazníku, který tvoří elektronickou přílohu závěrečné zprávy.

- **sociodemografické údaje** (pohlaví, věk, vzdělání, velikost bydliště, osobní příjem a další),
- **občanská angažovanost** (forma, obsah a rozsah občanské participace v uplynulých dvanácti měsících a plánovaná angažovanost do budoucna),
- **politické chování** (účast ve volbách, důvěra v instituce) a
- **životní styl** (např. hodnotové orientace, životní spokojenost, obavy, volnočasové aktivity, sledovaná média, využívání moderních technologií nebo informace o rodině).

Sběr dat zajistila společnost TNS-Aisa a probíhal na konci roku 2014.

3 Popis výzkumného souboru

Výzkumný soubor se skládal z 3876 osob, které byly vybrány z reprezentativního dotazovacího panelu společnosti TNS-Aisa tak, aby výsledný soubor byl co nejvíce reprezentativní pro dospělou populaci ve věku 15-65 let³. Pro přesnější zobecňování na reprezentativní populaci byl vzorek převážně na základě hlavních demografických charakteristik⁴ (pohlaví, věk, vzdělání a region), při použití vah odpovídá vzorek v těchto proměnných populaci České republiky ve věku 15-65 let zcela přesně. Váhy se pohybují v rozmezí 0,617 až 1,807, přitom téměř 80 % respondentů má váhu v rozsahu 0,8 až 1,2, proto rozdíly mezi převáženými a nepřeváženými výsledky nejsou příliš velké. Deskriptivní výsledky uváděné v této zprávě jsou vždy založené na převáženém vzorku, proto jsou přímo zobecnitelné na populaci České republiky ve věku 15-65 let.

3.1 Demografické charakteristiky výzkumného souboru

Následující tabulky popisují výzkumný soubor podle základních demografických charakteristik. Vždy je uvedena reálná absolutní i relativní četnost osob ve výzkumném souboru (tedy bez převážení) a také převážená absolutní a relativní četnost. U proměnných, na jejichž základě byl vzorek převážen, je uvedeno také relativní zastoupení v relevantní populaci České republiky (tj. mezi osobami ve věku 15-65 let).

Kategorie	Četnost	Procent	Vážená četnost	Vážená procenta	Zastoupení v populaci
Muži	1900	49,02 %	1950	50,31 %	50,32 %
Ženy	1976	50,98 %	1926	49,69 %	49,68 %

Tabulka 1: Rozdělení výzkumného souboru podle pohlaví – postupně absolutní a relativní četnost, převážená absolutní a relativní četnost a porovnání s relativní četností v populaci 15-65 let na základě sčítání lidu 2011.

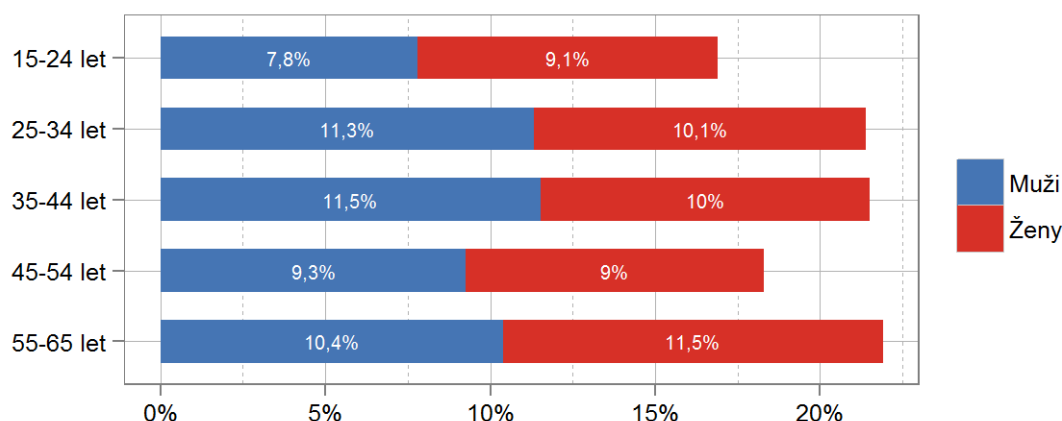
Ve výzkumném souboru byl mírně nižší podíl mužů (přesto lze soubor považovat za genderově velice dobře vyvážený), po převážení se již zcela shoduje s dospělou populací České republiky. Z hlediska věku byly ve výzkumném souboru relativně méně často reprezentované nejmladší kategorie, po převážení se soubor opět zcela shoduje se zastoupením v populaci. Graf 1 ukazuje zastoupení mužů a žen v jednotlivých věkových kategoriích.

Kategorie	Četnost	Procent	Vážená četnost	Vážená procenta	Zastoupení v populaci
15-24 let	511	13,18 %	655	16,9 %	16,91 %
25-34 let	761	19,63 %	829	21,39 %	21,44 %
35-44 let	840	21,67 %	833	21,49 %	21,47 %
45-54 let	782	20,18 %	709	18,29 %	18,32 %
55-65 let	982	25,34 %	849	21,9 %	21,86 %

³ Omezením věkového rozsahu došlo k vyloučení seniorů nad 65 let z výzkumu, zároveň tím bylo umožněno propojení nasbíraných dat s rozsáhlými údaji o životním stylu respondentů, které měla k dispozici TNS-Aisa pro panel respondentů. Při interpretaci dat je nutné si toto omezení uvědomovat, zároveň jsme však přesvědčeni, že přínosy takového kroku převažují nad nevýhodami a nedojde ke zkreslení výsledků mapujících občanskou angažovanost v České republice.

⁴ Výzkumný soubor byl převážen na základě dat Českého statistického úřadu o sčítání lidu 2011.

Tabulka 2: Rozdělení výzkumného souboru podle věkových kategorií – postupně absolutní a relativní četnost, převážena absolutní a relativní četnost a porovnání s relativní četností v populaci 15-65 let na základě sčítání lidu 2011.

Graf 1: Zastoupení jednotlivých věkových skupin podle pohlaví ve výzkumném souboru (vážené relativní četnosti).

Zastoupení jednotlivých krajů ve výzkumném souboru shrnuje tabulka 3, rozložení velice dobře odpovídalo struktuře dospělé populace již před provážením. Tabulka 4 popisuje skutečné i vážené četnosti respondentů podle velikosti bydliště, je patrné, že všechny velikosti sídel jsou ve výzkumném souboru dobře zastoupené.

Kategorie	Četnost	Procent	Vážená četnost	Vážená procenta	Zastoupení v populaci
Hlavní město Praha	447	11,53 %	485	12,51 %	12,5 %
Jihomoravský	445	11,48 %	431	11,12 %	11,13 %
Karlovarský	110	2,84 %	111	2,86 %	2,85 %
Kraj Jihočeský	235	6,06 %	232	5,99 %	5,99 %
Kraj Středočeský	445	11,48 %	477	12,31 %	12,32 %
Královehradecký	224	5,78 %	200	5,16 %	5,17 %
Liberecký	152	3,92 %	161	4,15 %	4,15 %
Moravskoslezský	455	11,74 %	447	11,53 %	11,54 %
Olomoucký	241	6,22 %	232	5,99 %	5,98 %
Pardubický	205	5,29 %	188	4,85 %	4,85 %
Plzeňský	211	5,44 %	212	5,47 %	5,46 %
Ústecký	294	7,59 %	301	7,77 %	7,78 %
Vysočina	184	4,75 %	186	4,8 %	4,79 %
Zlínský	228	5,88 %	213	5,5 %	5,5 %

Tabulka 3: Rozdělení výzkumného souboru podle krajů – postupně absolutní a relativní četnost, převážena absolutní a relativní četnost a porovnání s relativní četností v populaci 15-65 let na základě sčítání lidu 2011.

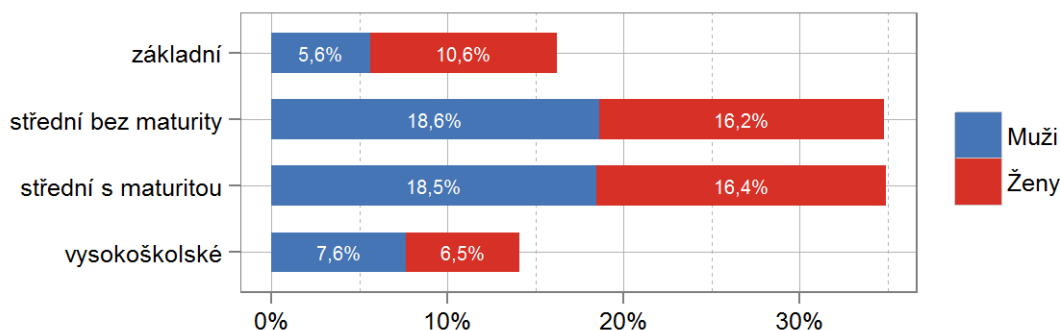
Kategorie	Četnost	Procent	Vážená četnost	Vážená procenta
do 999 obyvatel	619	15,97 %	620	16 %
1 000 - 4 999 obyvatel	800	20,64 %	795	20,51 %
5 000 - 19 999 obyvatel	699	18,03 %	693	17,88 %
20 000 - 99 999 obyvatel	781	20,15 %	770	19,87 %
100 000 a více obyvatel	521	13,44 %	505	13,03 %
Praha	456	11,76 %	493	12,72 %

Tabulka 4: Rozdělení výzkumného souboru podle velikosti bydliště – postupně absolutní a relativní četnost, převážená absolutní a relativní četnost.

Tabulka 5 popisuje četnosti osob podle nejvyššího dosaženého vzdělání. Počty osob se středoškolským vzděláním (bez maturity i s ní) odpovídají velmi dobře zastoupení v populaci, avšak osob se základním vzděláním bylo ve vzorku pouze 11,46 % (v populaci je 16,19 %), naopak vysokoškolsky vzdělaných osob bylo ve vzorku 16,92 % (v populaci je jejich podíl 14,10 %). Pro dosažení dostatečné reprezentativnosti pro jednotlivé stupně dosaženého vzdělání bylo převážení vzorku nezbytné. Graf 2 dále zobrazuje zastoupení mužů a žen podle nejvyššího dosaženého vzdělání (relativní četnosti po převážení).

Kategorie	Četnost	Procent	Vážená četnost	Vážená procenta	Zastoupení v populaci
základní	444	11,46 %	628	16,2 %	16,19 %
střední bez maturity	1403	36,2 %	1349	34,8 %	34,8 %
střední s maturitou	1373	35,42 %	1353	34,91 %	34,91 %
vysokoškolské	656	16,92 %	547	14,11 %	14,1 %

Tabulka 5: Rozdělení výzkumného souboru podle nejvyššího dosaženého vzdělání – postupně absolutní a relativní četnost, převážená absolutní a relativní četnost a porovnání s relativní četností v populaci 15-65 let na základě sčítání lidu 2011.

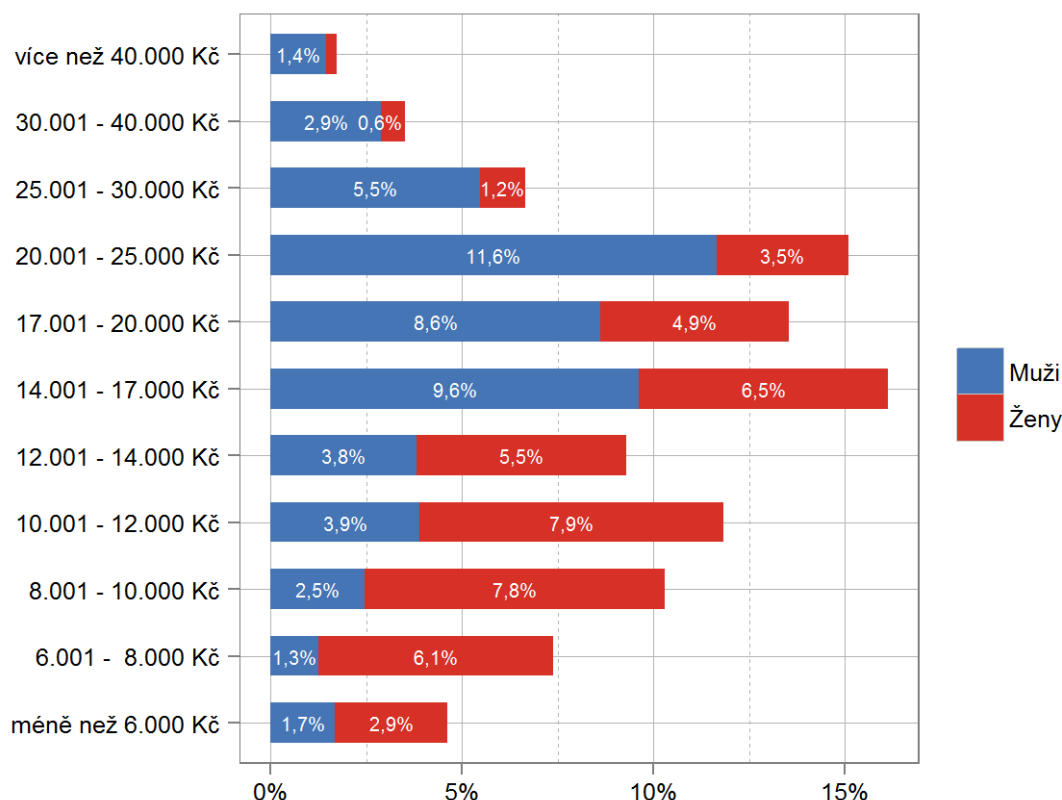

Graf 2: Zastoupení nejvyššího dosaženého vzdělání podle pohlaví ve výzkumném souboru (vážené relativní četnosti).

Tabulka 6 a graf 3 shrnují rozdělení respondentů podle čistého osobního příjmu. Výzkumný soubor dostatečně pokrývá i vysokopříjmové skupiny osob, zároveň je patrné, že celkové rozdělení příjmů je značně zešíkmené, nízkopříjmové skupiny jsou tvořeny větším množstvím osob (tato skutečnost odpovídá rozložení příjmů v populaci).

Kategorie	Četnost	Procent	Vážená četnost	Vážená procenta
více než 40.000 Kč	55	1,42 %	54	1,39 %
30.001 - 40.000 Kč	118	3,04 %	111	2,86 %
25.001 - 30.000 Kč	217	5,6 %	210	5,42 %
20.001 - 25.000 Kč	496	12,8 %	476	12,28 %
17.001 - 20.000 Kč	447	11,53 %	426	10,99 %
14.001 - 17.000 Kč	515	13,29 %	508	13,11 %
12.001 - 14.000 Kč	305	7,87 %	293	7,56 %
10.001 - 12.000 Kč	389	10,04 %	373	9,62 %
8.001 - 10.000 Kč	343	8,85 %	325	8,38 %
6.001 - 8.000 Kč	233	6,01 %	233	6,01 %
méně než 6.000 Kč	126	3,25 %	146	3,77 %
bez odpovědi	632	16,31 %	722	18,63 %

Tabulka 6: Rozdělení výzkumného souboru podle čistého osobního příjmu – postupně absolutní a relativní četnost, převážena absolutní a relativní četnost. Při interpretaci je nutno brát v úvahu odlišnou šířku jednotlivých kategorií.

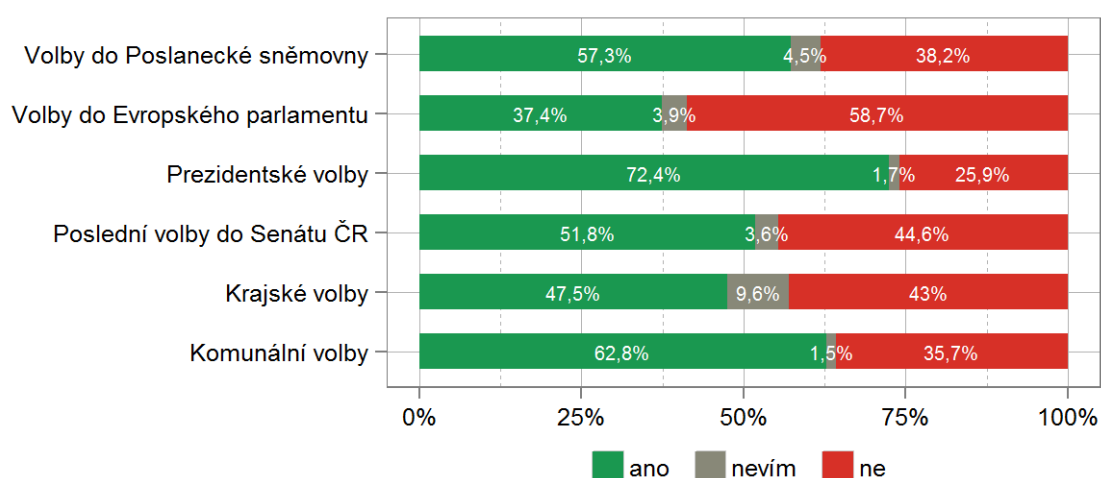

Graf 3: Zastoupení kategorií podle čistého osobního příjmu a pohlaví ve výzkumném souboru (vážené relativní četnosti). Při interpretaci je nutno brát v úvahu odlišný rozsah jednotlivých příjmových kategorií, graf není histogram. Podíl žen s příjmem nad 40.000 Kč je 0,3 %.

3.2 Politické chování respondentů

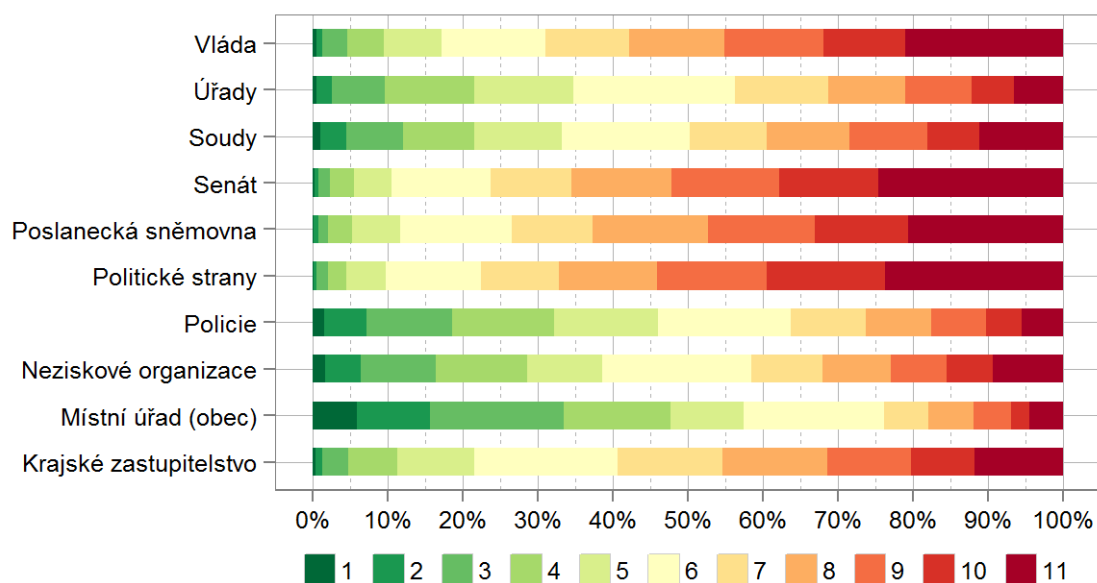
Ve svém politickém chování je výzkumný soubor poměrně aktivní, graf 4 ukazuje udávanou účast respondentů v různých volbách. Tato účast je mírně vyšší při porovnání se skutečnou volební účastí, avšak není možné ji zohlednit při převážení vzorku, neboť volební statistiky neobsahují demografické charakteristiky voličů. Zároveň je možné, že částečně je rozdíl způsoben nejistotou respondentů ohledně toho, kterých voleb se účastnili a kterých nikoli.

Přesto je nutné mít tento rozdíl na paměti při interpretaci výsledků, neboť představuje ohrožení reprezentativnosti výzkumného souboru. Pokud se respondenti skutečně odlišovali ve svém volebním chování od běžné populace, pak je možné, že se mírně odlišovali i v některých jiných charakteristikách.

Graf 4: Udávaná účast respondentů v posledních volbách (vážené relativní četnosti).

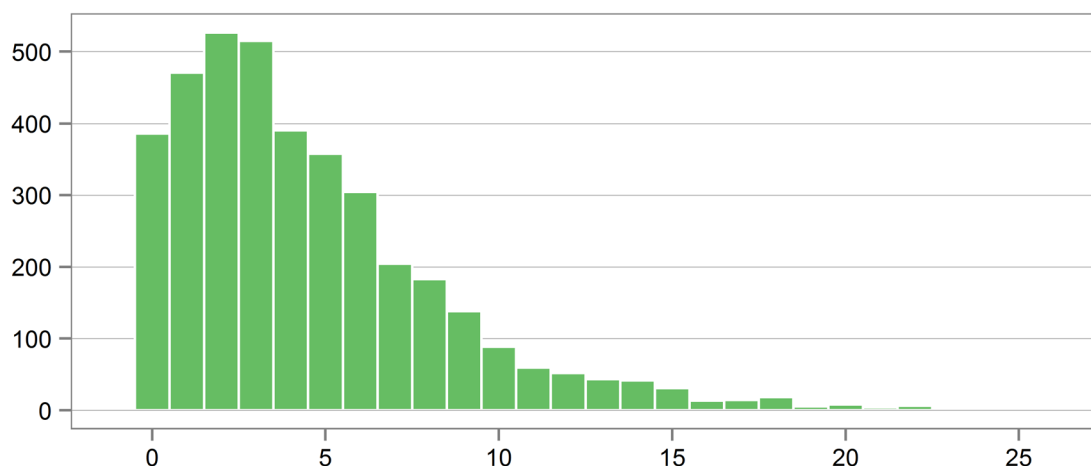
Graf 5 shrnuje udávanou důvěru v instituce. Obecně respondenti nejvíce důvěřují místním úřadům, policii a neziskovým organizacím, oproti tomu nejméně důvěřují poslanecké sněmovně a senátu, politickým stranám a krajským zastupitelstvům.

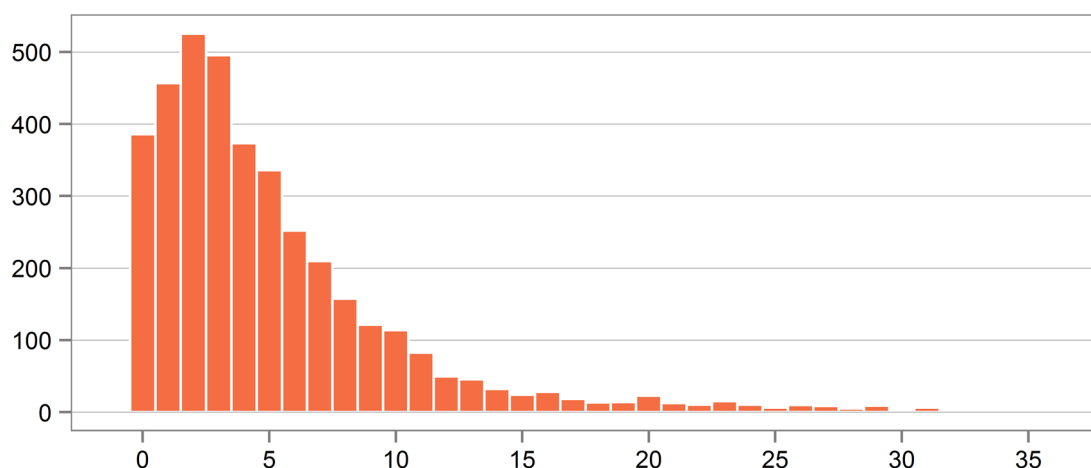
Graf 5: Důvěra v instituce, hodnoceno na škále 1 = zcela důvěřuji, 11 = vůbec nedůvěřuji (vážené relativní četnosti).

4 Občanská angažovanost respondentů

Výzkum ukázal, že respondenti se angažují v mnoha různých tématech a používají veškeré nabídnuté způsoby (včetně organizování nepovoleného protestu). Průměrně se respondent zabýval 5,3 obsahy a využíval 4,6 různých forem angažovanosti. Většina respondentů se angažovala mírně, jen malé množství respondentů udávalo vyšší počet uplatněných forem a podporovaných obsahů. Následující dva grafy ukazují přesné rozložení podle počtu forem a obsahů.

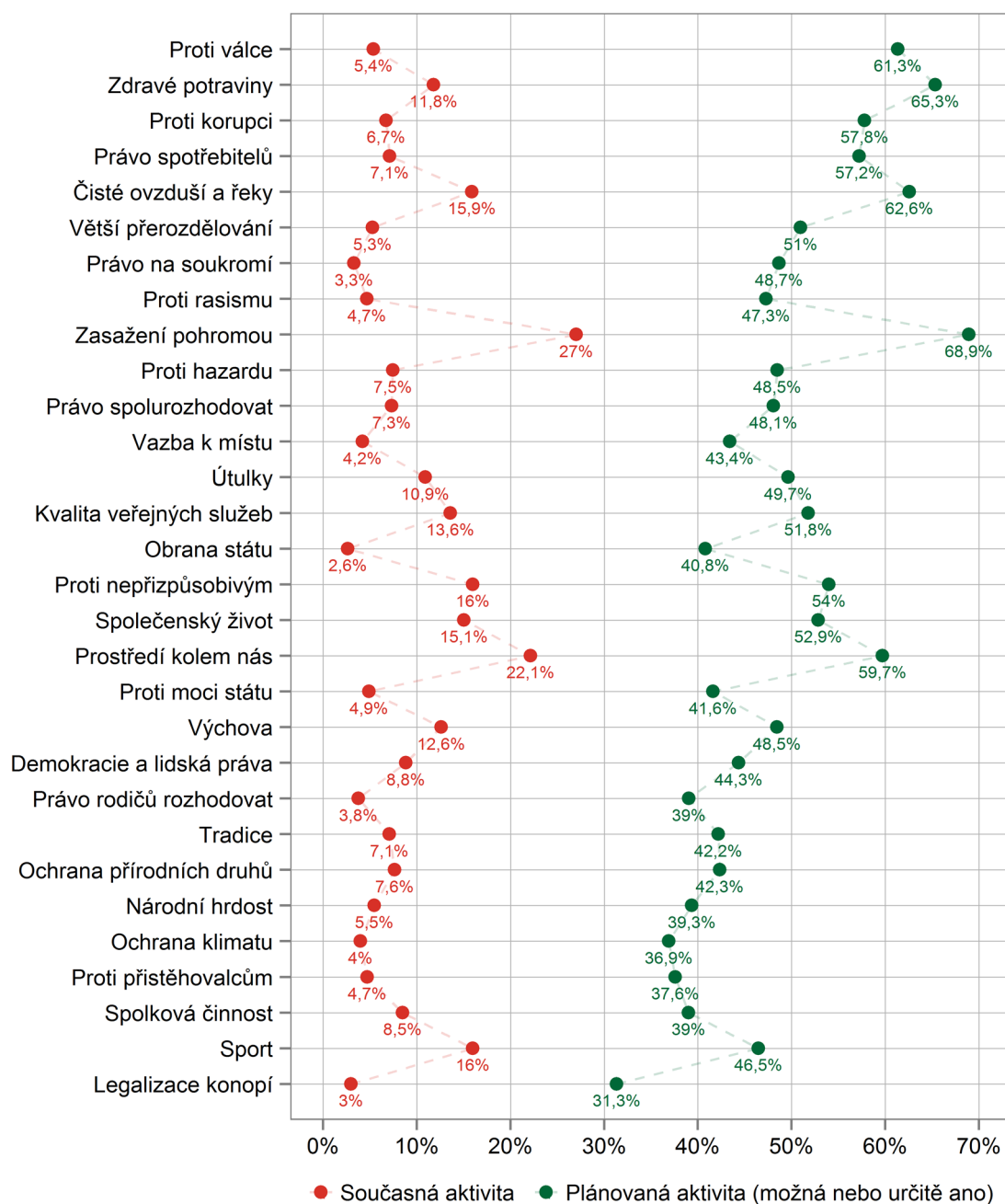
Graf 6: Histogram počtu forem, kterými se jednotliví respondenti angažovali (z celkových 37 možných forem angažovanosti; 11 respondentů uvedlo 24 nebo více forem angažovanosti, tyto hodnoty na grafu nejsou patrné).

Graf 7: Histogram počtu témat (obsahů), které respondenti svými aktivitami chtěli podpořit (z celkových 59 možných obsahů angažovanosti; 11 respondentů uvedlo více než 35 různých obsahů, tyto hodnoty nejsou v grafu patrné).

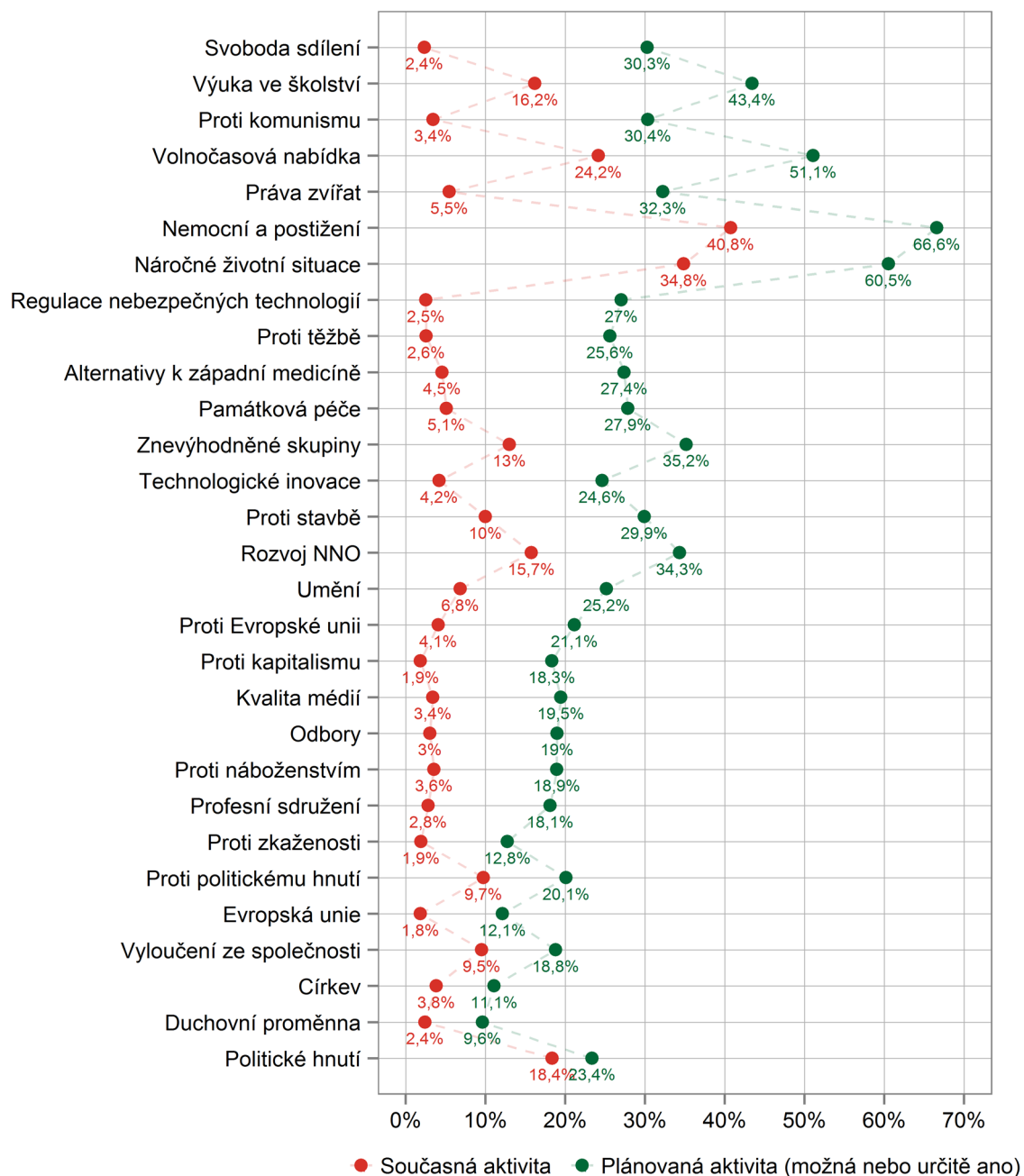
4.1 Obsahy občanské angažovanosti – současná angažovanost a potenciál do budoucna

Z hlediska jednotlivých obsahů se respondenti nejvíce angažovali na podporu nemocných a postižených osob (40,8 % respondentů), na podporu osob v náročných životních situacích (34,8 %) a na podporu lidí zasažených pohromou (27 %). Oproti tomu mezi nejméně zastoupená témata patří angažovanost na podporu Evropské unie (1,8 %), proti kapitalismu (1,9 %) a proti zkaženosti společnosti (proti potratům, homosexualismu, povinné sexuální výchově aj.; 1,9 %).

Graf 8: Porovnání současných aktivit a budoucích plánovaných aktivit (první část, seřazeno od největší diskrepance mezi současnou angažovaností a plánovanou budoucí angažovaností). Názvy obsahů jsou uvedeny ve zkrácené podobě, kompletní texty jsou uvedené v dotazníku v elektronické příloze.

Grafy 8 a 9 ukazují kompletní přehled obsahů od nejčastěji zastoupených po nejméně časté a zároveň porovnávají minulou občanskou angažovanost s plánovanou angažovaností v budoucnu. Porovnáním současné angažovanosti s plánovanou budoucí je možné odvodit, která témata mají největší potenciál pro aktivizaci společnosti.

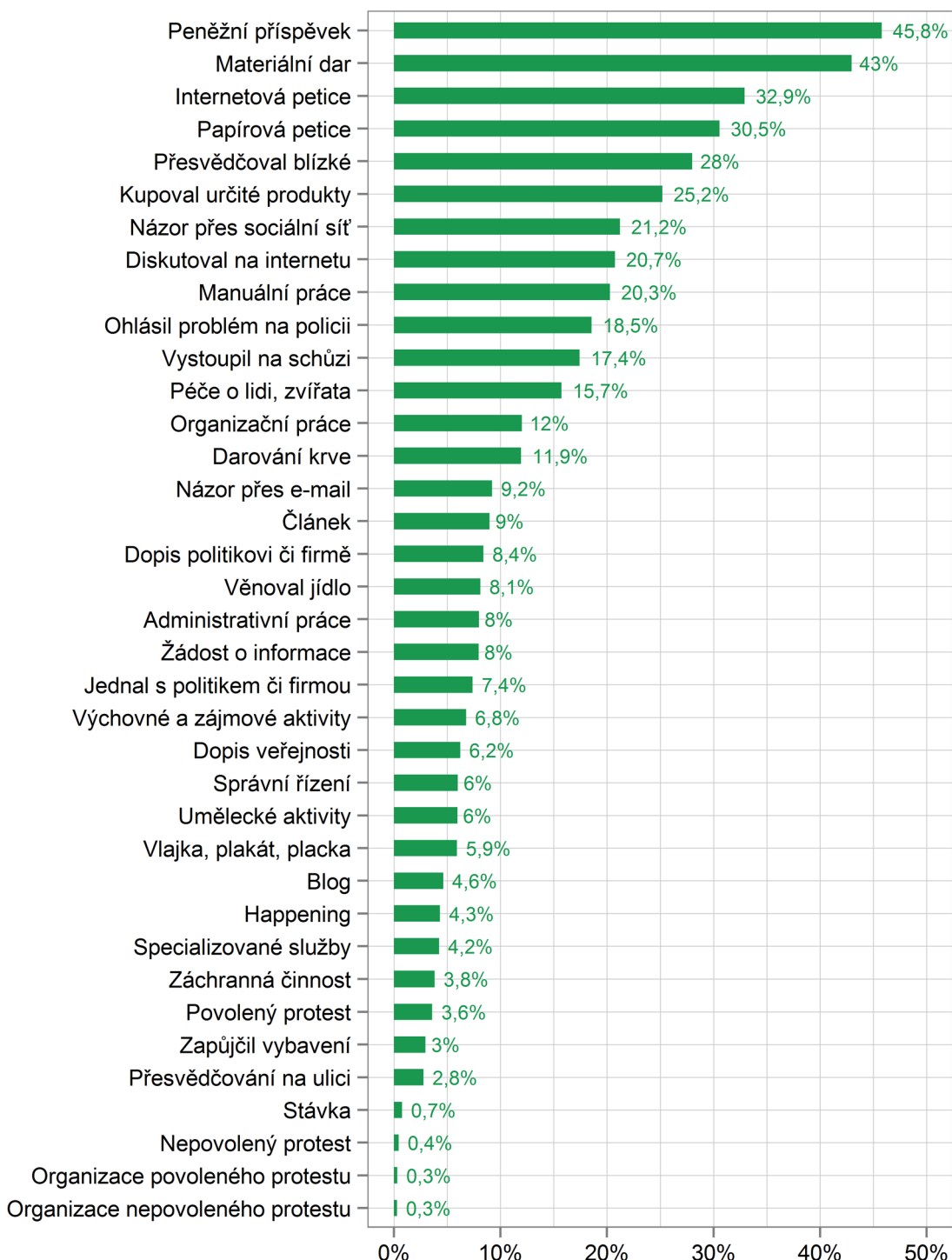

Graf 9: Porovnání současných aktivit a budoucích plánovaných aktivit (druhá část, seřazeno od největší diskrepance mezi současnou angažovaností a plánovanou budoucí angažovaností).

V budoucnu se lidé chtějí nejvíce zabývat podporou osob zasažených pohromou (68,9 %; jedná se o podíl osob, které uvedly, že se daným tématem možná nebo určitě chtějí zabývat) a podporou nemocných a postižených lidí (66,6 %). Více než 60 % osob se hodlá zabývat také zdravými potravinami, čistým ovzduším a čistými řekami, aktivitami proti válce a podporou osob v náročných životních situacích. Největší rozdíly mezi současnou a plánovanou angažovaností jsou u aktivit proti

válce a proti korupci, na podporu zdravých potravin a práva spotřebitelů, více než 50 % osob udává, že se tématem dosud nezabývali, ale rádi by se mu věnovali v budoucnu.

4.2 Formy občanské angažovanosti

Graf 10: Podíl respondentů, kteří v uplynulých dvanácti měsících využili danou formu občanské angažovanosti.

Při své občanské angažovanosti respondenti nejčastěji věnují peněžní příspěvek (45,8 %, v průměrné výši 582 Kč), materiální dar (43 %, v průměrné ceně 1217 Kč) nebo podepíší internetovou (32,9 %)

či papírovou petici (30,5 %; respondent, který se v podepisování petic angažoval, průměrně připojil svůj podpis k 1,6 papírovým a ke 2,2 internetovým peticím). Oproti tomu nejméně časté je organizování povoleného či nepovoleného protestu (0,3 % v obou případech) či účast na nepovoleném protestu (0,4 %).

4.3 Souvislosti mezi formami a obsahy angažovanosti

Většina témat občanské angažovanosti se pojí s konkrétními způsoby, které respondenti obvykle používali na podporu těchto obsahů. Formy angažovanosti lze podle vztahu k obsahům rozdělit do několika skupin:

- **Dárcovství** (peněžní příspěvek, materiální dar, věnování potravin, blízké je také darování krve a kupování určitých veřejně prospěšných produktů či služeb) – tyto formy jsou používány především na podporu konkrétních osob či skupin osob: na podporu zasažených pohromou, osob v náročných životních situacích, znevýhodněných skupin, vyloučených ze společnosti a nemocných a postižených. Některé z těchto forem jsou používány také na podporu církve.
- **Přesvědčování** (sdílení názoru přes e-mail či sociální síť, přesvědčování blízkých i neznámých osob na ulici, psaní blogu; jako příbuzné aktivity se jeví také podpis internetové i papírové petice, nošení plakety či vyvěšení vlajky nebo plakátu a povolené protestní aktivity) – formy jsou primárně používány na podporu různých politických témat, například pro či proti politickému hnutí, na podporu demokracie a lidských práv, národní hrdosti či Evropské unie, proti válce, proti rasismu, proti komunismu, proti kapitalismu, proti přistěhovalcům, proti korupci a dalším.
- **Komunikace s politiky či autoritami** (dopis či jednání s politikem nebo firmou, účast ve správním řízení, žádost o informace; další podobně používané formy jsou také papírová petice nebo vystoupení na schůzi) – formy jsou nejvíce používány při činnostech zaměřených na prostředí kolem nás a při aktivitách proti konkrétní stavbě, dále také pro zvýšení kvality veřejných služeb, zlepšení možnosti spolurozhodování a proti moci státu. V menší míře jsou využívány také na podporu různých politických témat.
- **Konkrétní činnost** (manuální, administrativní či organizační práce, výchovné a zájmové aktivity, péče o lidi i zvířata, umělecké aktivity, specializované služby; blízké je také vystoupení na schůzi) – tyto způsoby angažovanosti jsou používány především při vzdělávacích a volnočasových aktivitách (výchova, sport, volnočasová činnost, spolková činnost, společenský život, tradice a umění).

Některé formy angažovanosti je obtížnější zařadit – ačkoli dopis k veřejnosti či článek napsaný do novin lze považovat za přesvědčovací aktivity, v používání se však od ostatních přesvědčovacích aktivit značně liší a častěji než pro politická témata jsou využívány na podporu volnočasových aktivit. Podobně záchranná činnost nezapadá mezi ostatní konkrétní činnosti, ale je samozřejmě využívána na podporu nemocných a postižených. Nepovolené protestní aktivity a účast ve stávkách souvisí s politickými tématy, ale v mnohem menší míře než ostatní formy. Nejužší vztah mají nepovolené protestní aktivity k obraně státu, k regulaci nebezpečných technologií a aktivitám proti zkažení společnosti.

Popsané souvislosti byly odvozeny na základě relativních četností jednotlivých kombinací obsahů a forem. Nejčastější formy (presvědčování blízkých, peněžní příspěvek, případně také sdílení názoru

přes sociální síť nebo diskutování na internetu) byly používány široce a v kombinaci s téměř všemi tématy. Výše popsané vztahy zohledňují, kdy byla pro určitý obsah daná forma používána nadprůměrně častěji v porovnání s ostatními obsahy.⁵ Segmentace v následující kapitole se také zabývá souvislostmi mezi jednotlivými formami, obsahy a rozsahy a v některých aspektech umožňuje hlubší vhled a porozumění příčinám těchto souvislostí.

---

⁵ Souvislosti byly identifikovány na základě adjustovaných standardizovaných reziduí v kontingenční tabulce forem a obsahů.

5 Segmentace společnosti podle občanské angažovanosti

Těžiště výzkumu spočívalo ve vytvoření segmentace české společnosti podle občanské angažovanosti. Identifikování jednotlivých skupin a rozdílů mezi nimi umožní v teoretické rovině lepší pochopení občanské společnosti a jejich dílčích částí, v praktické rovině efektivnější tvorbu a implementaci programů občanského vzdělávání.

Segmenty byly stanoveny na základě shlukové analýzy latentních tříd (latent class analysis) podle občanské angažovanosti respondentů, tedy podle toho, které formy používali při angažovanosti, jakým obsahům se věnovali a v jakém rozsahu. Analýza latentních tříd byla zvolena na základě několika výhod, které poskytuje oproti jiným, běžnějším metodám:

- je vhodná pro dichotomická a kategoriální data,
- identifikované segmenty jsou dostatečně stabilní (například segmenty vytvořené pomocí metody k-means stabilní nejsou, tedy při opakované analýze metodou k-means na stejných datech nevede ke stejným výsledkům),
- identifikované segmenty vykazovaly vyšší zjevnou validitu⁶ a byly lépe interpretovatelné.

Bayesovské informační kritérium doporučovalo 6–9 segmentů, v závislosti na tom, zdali byly segmenty vytvořené pouze na základě témat občanské angažovanosti nebo také na základě forem a rozsahů. Za finální verzi segmentace byl zvolen výsledek se šesti skupinami identifikovanými na základě všech tří dimenzí angažovanosti. Zahrnutí většího množství proměnných umožnilo přesnější vymezení segmentů, nižší počet skupin naopak podporuje snadnější a srozumitelnější interpretaci jednotlivých segmentů. Proto může být především v navazujících aplikovaných činnostech řešení s nižším počtem segmentů výhodnější.

Kapitola je strukturována následovně:

- podkapitola 5.1 představuje všech šest segmentů,
- podkapitoly 5.2 – 5.7 detailně popisují jednotlivé segmenty a
- podkapitola 5.8 doplňuje popis o výsledky některých dalších analýz, které umožňují lepší pochopení struktury segmentů a jejich vzájemných vztahů.

5.1 Představení šesti segmentů

Tabulka 7 uvádí názvy, velikosti a základní charakteristiku šesti segmentů podle občanské angažovanosti. Segmenty jsou seřazeny podle míry angažovanosti, postupně od nejvíce aktivního po zcela pasivní segment. První tři segmenty tvoří aktivní část populace (dohromady tvoří 44,5 %, odhadovaná velikost segmentu v dospělé populaci⁷ České republiky je 3,29 mil. osob), zbylé tři

---

⁶ Zjevná validita (face validity) nemůže být považována za spolehlivé vědecké kritérium, přesto bylo možné na jejím základě zamítnout některé metody či výsledné segmentace – například v situacích, kdy metoda vedla k výsledku založenému pouze na několika málo proměnných, aniž by zohledňovala aktivitu respondenta v ostatních oblastech (tedy výsledné segmenty byly zcela určeny angažovaností v určitém tématu, příkladem může být rozdělení respondentů na ty, kteří se věnují nemocným a postiženým, a na ty, kteří podporují osoby zasažené pohromou, ačkoli v ostatních aktivitách mohou být obě dvě skupiny velice podobné).

⁷ Odhadovaná velikost segmentu v populaci vychází z dat o sčítání lidu z roku 2011, kde byla dospělá populace ve věku 15-65 let zastoupena 7 388 578 osobami. Jedná se o stejná data, na základě kterých byl převážen výzkumný soubor. Odhadované velikosti segmentů jsou pro přehlednost zaokrouhlovány na desítky tisíc osob.

segmenty tvoří převážně pasivní část (v součtu 55,5 %, odhadovaná velikost v dospělé populaci je 4,10 mil. osob).

Název segmentu	Velikost	Stručná charakteristika
Aktivní	7,3 % (540 tis.)	Nejvíce aktivní skupina ve všech sledovaných tématech, využívají všechny způsoby a angažují se na všech úrovních.
Apoliticky aktivní	22,5 % (1,67 mil.)	Druhá nejaktivnější skupina, v tematické rovině se zaměřují především na témata týkající se volného času a výchovy, pomoci konkrétním osobám či skupinám osob a některá environmentální témata.
Politicky aktivní	14,7 % (1,08 mil.)	Skupina téměř srovnatelně aktivní jako Apoliticky aktivní, avšak angažuje se primárně v politických tématech, případně v některých environmentálních oblastech. Lidé v této skupině se zaměřují především na přesvědčování, nejčastěji na celostátní úrovni.
Pomocné ruce	19,8 % (1,46 mil.)	Spíše pasivní skupina osob, které se občas angažují v oblasti volného času a sportu. Zpravidla pomáhají manuální prací na úrovni konkrétní lokality.
Příležitostní dárci	25,8 % (1,90 mil.)	Pasivní skupina, pouze příležitostně jsou tito jedinci ochotni podpořit nemocné a postižené či osoby v náročných životních situacích prostřednictvím finančního či materiálního daru nebo darováním krve.
Pasivní	9,9 % (730 tis.)	Zcela pasivní skupina osob, které se v žádném z témat neangažují.

Tabulka 7: Popis šesti segmentů občanské angažovanosti. Velikost segmentu uvádí jednak relativní zastoupení segmentu ve výzkumném souboru a zároveň odhadovanou velikost segmentu v dospělé populaci České republiky (ve věku 15–65 let). Počty osob jsou zaokrouhleny na desítky tisíc.

Tabulky 8, 9 a 10 shrnují základní demografické charakteristiky jednotlivých segmentů. Ve skupinách Apoliticky aktivní a Příležitostní dárci převažují ženy, naopak ve skupinách Politicky aktivní a Pomocné ruce je větší zastoupení mužů (ve skupině Aktivní rovněž, avšak rozdíl od běžné populace není statisticky významný). Aktivní segmenty tvoří zejména osoby se středoškolským vzděláním s maturitou nebo s vysokoškolským vzděláním, oproti tomu v pasivních segmentech převažují osoby se středoškolským vzděláním bez maturity. Mladší věkové kategorie jsou relativně více zastoupené v segmentech Politicky aktivní, Aktivní a Pomocné ruce, oproti tomu střední a starší věkové kategorie jsou více zastoupené mezi skupinami Apoliticky aktivní a Příležitostní dárci.

Pohlaví	Aktivní	Apoliticky aktivní	Politicky aktivní	Pomocné ruce	Příležitostní dárci	Pasivní
Muži	55,0%	43,3%	62,8%	56,4%	42,7%	52,0%
Ženy	45,0%	56,7%	37,2%	43,6%	57,3%	48,0%

Tabulka 8: Relativní zastoupení mužů a žen v jednotlivých segmentech. Zelená barva označuje nadprůměrné zastoupení, červená naopak podprůměrné zastoupení (s výjimkou nejsvětlejších odstínů se jedná o statisticky významné rozdíly). Žlutá barva znamená zastoupení téměř shodné s celkovou populací.

Vzdělání	Aktivní	Apoliticky aktivní	Politicky aktivní	Pomocné ruce	Příležitostní dárči	Pasivní
Základní	18,3%	11,3%	17,7%	20,5%	14,5%	19,4%
Střední bez maturity	22,1%	30,7%	26,7%	36,1%	40,0%	49,1%
Střední s maturitou	37,8%	38,5%	39,4%	30,8%	36,1%	23,1%
Vysokoškolské	21,7%	19,5%	16,2%	12,6%	9,4%	8,4%

Tabulka 9: Relativní zastoupení osob podle nejvyššího dosaženého vzdělání v jednotlivých segmentech. Význam barev je stejný jako u tabulky 8 (zelená značí nadprůměrné zastoupení, červená naopak podprůměrné).

Věkové kategorie	Aktivní	Apoliticky aktivní	Politicky aktivní	Pomocné ruce	Příležitostní dárči	Pasivní
15-24 let	21,8%	14,5%	27,7%	20,5%	10,3%	12,6%
25-34 let	20,3%	18,7%	24,9%	20,7%	21,9%	23,0%
35-44 let	15,4%	25,1%	12,5%	22,2%	24,0%	23,2%
45-54 let	19,7%	18,5%	14,8%	16,6%	20,6%	19,4%
55-65 let	22,8%	23,1%	20,0%	20,0%	23,2%	21,7%

Tabulka 10: Relativní zastoupení věkových kategorií v segmentech. Zelený podklad značí nadprůměrné zastoupení, červený naopak podprůměrné.

Jednotlivé segmenty není možné vnímat jako homogenní skupiny zřetelně odlišené od všech ostatních skupin. Spíše je vhodnější uvažovat o společnosti jako o souvislé množině, kde se mnoho osob nachází také na hranicích mezi segmenty. Charakteristika segmentů představuje spíše převažující tendence v dané skupině než jednoznačný popis všech osob.

5.2 Popis segmentu „Aktivní“

Jedná se o nejmenší segment (7,3 %, odhadovaná velikost v dospělé populaci je 540 tis. osob), který je zároveň nejvíce aktivní. Osoby z tohoto segmentu se zapojují ve všech sledovaných tématech, na všech úrovních a využívají různé formy občanské angažovanosti. Rovněž v budoucnu se tato skupina hodlá angažovat ve všech tématech.

V segmentu mírně převažují muži a osoby s vyšším vzděláním, nadprůměrné zastoupení osob se základním vzděláním souvisí s vyšším zastoupením nejmladší věkové kategorie, ve které někteří respondenti studují střední školu. Osoby z toho segmentu mají relativně méně často děti, podle velikosti bydliště a regionu se neliší od celkové populace. Častěji jsou zastoupeny vysokopříjmové kategorie (nad 30 tis. Kč).

Skupina se nejvíce zajímá o politiku, institucím spíše důvěřuje (zejména neziskovým organizacím, často také politickým institucím) a vykazuje nejvyšší volební účast. Tyto osoby využívají moderní technologie (notebooky, tablety i chytré telefony, internet a sociální sítě), mají mnoho pestrých zájmů (podprůměrné skóre uvádí pouze u sledování televize), do budoucnosti hledí optimisticky a celkově vykazují průměrnou životní spokojenost.

5.3 Popis segmentu „Apoliticky aktivní“

Tento segment je druhý největší (22,5 %, odhadovaná velikost v dospělé populaci je 1,67 mil. osob) a zároveň druhý nejaktivnější, v celkové míře angažovanosti se příliš neliší od třetího segmentu Politicky aktivní, avšak výrazně se od nich odlišují zaměřením svých činností. V tematické rovině se tyto osoby zaměřují na výchovu a volnočasové aktivity (zejména na témata výuka ve školství, volnočasová nabídka, sport, společenský život a rozvoj NNO), na podporu konkrétních osob či skupin osob (podpora osob zasažených pohromou, nemocných a postižených osob, lidí v náročných životních situacích a podpora znevýhodněných skupin), některá environmentální témata (čisté ovzduší a řeky, zlepšování prostředí kolem nás) a z politických témat pouze na podporu politického hnutí, strany nebo kandidáta. Obecně se jedinci z této skupiny v politických tématech angažují výrazně podprůměrně a často se v této oblasti neliší od pasivních segmentů.

Typické formy angažovanosti tohoto segmentu jsou manuální a organizační práce, výchovné a zájmové aktivity (tyto formy se týkají především výchovné a volnočasové oblasti), péče o lidi nebo zvířata, finanční a materiální dar, kupování určitých veřejně prospěšných produktů (těmito formami zpravidla podporují konkrétní skupiny osob), přesvědčování blízkých, vystoupení na schůzi zastupitelstva či sdružení rodičů a přátel školy, ohlášení problému na policii. Tento segment se relativně častěji angažuje na lokální úrovni, avšak častá je pro něj také angažovanost na úrovni krajské či celostátní.

V budoucnu se tito lidé hodlají angažovat především v tématech, kterými se zabývali doposud, navíc vykazují zájem o některá politická témata (především demokracie a lidská práva, proti válce, kvalita veřejných služeb, vazba k místu a národní hrdost) a o zdravé potraviny.

Z demografického hlediska v segmentu převažují ženy se středoškolským vzděláním s maturitou či s vysokoškolským vzděláním, spíše středního a vyššího věku. Zástupci segmentu mají relativně častěji děti, bydlí spíše v menších obcích (tento rozdíl však není významný) a patří do kategorie se středním či vyšším příjmem.

Zástupci segmentu nejvíce důvěřují všem institucím (politickým institucím, neziskovým organizacím, úřadům i policii), o politiku se spíše zajímají a je mezi nimi zastoupeno nejvíce věřících. Tyto osoby vykazují nejvyšší vazbu na místo, kde žijí, chtějí v něm bydlet i nadále a zpravidla vyrůstaly v nedalekém okolí. Ve využívání moderních technologií jsou mírně konzervativnější, používají zpravidla notebook, e-mail a internetové bankovníctví, oproti tomu sociální sítě používají podprůměrně často. Osoby v tomto segmentu mají zpravidla mnoho pestrých zájmů, nejčastěji vlastní byt či dům a osobní automobil, do budoucnosti hledí optimisticky a vykazují nejvyšší životní spokojenost.

5.4 Popis segmentu „Politicky aktivní“

Jedná se o středně velký segment (14,7 %, odhadovaná velikost v dospělé populaci 1,08 mil. osob), který je téměř srovnatelně aktivní se skupinou apoliticky aktivních osob. V zaměření své angažovanosti se však výrazně častěji věnují konkrétním i obecným politickým tématům (podpora politického hnutí, strany nebo kandidáta, demokracie a lidská práva, národní hrdost, aktivity zaměřené proti Evropské unii, proti válce, proti rasismu, proti komunismu, proti kapitalismu, proti

náboženství, proti politickému hnutí či straně, proti nepřizpůsobivým, proti hazardu, proti korupci, proti přistěhovalcům a proti moci státu), z dalších témat se věnují právům zvířat a legalizaci konopí.

Nadprůměrně často se angažují na celostátní, mezinárodní či krajské úrovni, zpravidla volí formy angažovanosti zaměřené na přesvědčování druhých (sdílí názory přes sociální sítě i e-maily, diskutují na internetu, přesvědčují blízké, nosí odznaky s „názorem“, podepisují internetové petice a účastní se povolených protestních aktivit). Relativně často také píšou blog, článek do médií nebo dopis politikovi či firmě. V budoucnu se tyto osoby plánují angažovat především ve stejných oblastech jako doposud, dále vykazují zájem o kvalitu médií, částečně také o umění a některá environmentální témata (ochrana přírodních druhů, regulace nebezpečných technologií). Oproti segmentu Apoliticky aktivní se tito lidé neliší v času, který angažovanosti věnují, ani v počtu aktivit, podstatně méně často však přispívají finanční nebo materiální dary.

Segment je tvořen převážně muži, osobami se středoškolským vzděláním s maturitou nebo s vysokoškolským vzděláním převážně z mladších věkových kategorií. Tito lidé jsou častěji bezdětní a nejvyšší zastoupení má tento segment v Praze. Často se zajímají o politiku, institucím důvěřují průměrně (s výjimkou úřadů, kterým nedůvěřují) a mají nejnižší vazbu na místo svého současného bydliště. Nejvíce využívají moderní technologie (notebooky, chytré telefony, internet a sociální sítě), zpravidla nevlastní byt, automobil ani televizi. Aktivně se zajímají o kulturu a sport, rádi cestují, avšak v porovnání s ostatními skupinami tráví výrazně méně času s rodinou. Zároveň také vykazují ze všech skupin nejvyšší životní spokojenost.

5.5 Popis segmentu „Pomocné ruce“

Jedná se o větší, relativně pasivní segment (19,8 %, odhadované zastoupení v dospělé populaci 1,46 mil. osob). Téměř ve všech sledovaných tématech je jejich aktivita velice nízká a podprůměrná s výjimkou volnočasové nabídky, sportu a společenského života (v těchto tématech se angažují mírně nadprůměrně). Zpravidla se jedná o manuální pomoc zaměřenou na uzavřenou skupinu osob nebo na konkrétní lokalitu. Zřídka se věnují také přesvědčovací aktivitám (presvědčují blízké, sdílí názory na sociálních sítích, podepisují petice) nebo přispívají finančním či materiálním darem (ačkoli je u nich četnost těchto aktivit výrazně podprůměrná).

Ve své plánované budoucí angažovanosti stále patří mezi pasivnější skupiny, zajímají je pouze volnočasová témata a sport, dále alespoň průměrně také výchova a vzdělávání.

V segmentu jsou více zastoupení muži a nejmladší věková kategorie (s tím souvisí mírně vyšší zastoupení osob se základním vzděláním), nejčastěji žijí v menších obcích (5-20 tis. obyvatel). O politiku se příliš nezajímají, institucím spíše nedůvěřují, v porovnání s ostatními skupinami vykazují zřetelně nižší důvěru v neziskové organizace. Zpravidla vyrůstali ve stejné obci, kde žijí dodnes, avšak silnou vazbu na místo svého bydliště nevykazují.

Osoby v tomto segmentu méně často vlastní notebook, celkově jsou však ve využívání moderních technologií průměrní. Mezi jejich zájmy patří především trávení volného času s přáteli, odpočívání, projížďení se autem nebo na motorce či navštěvování sportovních utkání. Celkově vykazují průměrnou životní spokojenost.

5.6 Popis segmentu „Příležitostní dárci“

Příležitostní dárci představují největší segment (25,8 %, odhadované zastoupení v dospělé populaci 1,90 mil. osob), který je zároveň velmi pasivní. V celkové míře angažovanosti se tyto osoby příliš neliší od předchozího segmentu Pomocné ruce, avšak zaměřují se na jiné aktivity a volí odlišné způsoby – zpravidla se angažují na podporu nemocných a postižených nebo osob v náročných životních situacích, nejčastěji se jedná o finanční či materiální dar, případně darování krve. Úroveň působnosti svých aktivit označují nejčastěji jako celostátní, případně pomocí odpovědi „nevím“. Ve své plánované budoucí angažovanosti je tato skupina stále velice podprůměrná, s výjimkou svých stávajících aktivit (zaměřených především na podporu konkrétních osob či skupin osob).

Z hlediska doby strávené občanskou angažovaností je tato skupina výrazně pasivnější v porovnání se segmentem Pomocné ruce, avšak zřetelně více se angažuje prostřednictvím finančních a materiálních darů (zde je segment Příležitostní dárci téměř srovnatelně aktivní s Politicky aktivními).

Segment je tvořený převážně ženami se středním vzděláním bez maturity, výrazně častěji jsou zastoupeny starší věkové kategorie s nižším příjmem. Osoby v tomto segmentu mají častěji děti a žijí ve středně velkých městech (20–100 tis. obyvatel). O politiku se nezajímají, jejich důvěra k institucím je průměrná až mírně podprůměrná. Výrazně častěji se neúčastní voleb a nehlásí se k žádnému náboženství.

Moderní technologie osoby v tomto segmentu příliš nevyužívají, zpravidla nevlastní notebook ani chytrý telefon, oproti ostatním segmentům však častěji vlastní televizi a také ji nejčastěji sledují. Volnočasovým aktivitám se věnují méně často, alespoň průměrně často si čtou a tráví čas s rodinou. Oproti tomu nejméně často tráví čas s přáteli. Do budoucnosti příliš optimisticky nehledí, avšak jejich celková životní spokojenost je průměrná.

5.7 Popis segmentu „Pasivní“

Pasivní segment je druhým nejmenším (9,9 %, odhadované zastoupení v dospělé populaci 730 tis. osob). Osoby z tohoto segmentu se v současné době vůbec neangažují, ani v budoucnu se příliš angažovat neplánují. Segment je genderově nejvíce vyvážený a neliší se od populace, převažují v něm osoby s nižším vzděláním (základní či střední vzdělání bez maturity). Mírně častěji jsou zastoupeny osoby s nižším příjmem, v ostatních demografických charakteristikách se tato skupina neliší od běžné populace.

Segment vykazuje nejnižší zájem o politiku a o účast ve volbách, nejnižší důvěru v instituce (největší rozdíl oproti ostatním skupinám se týká důvěry v neziskové organizace) a osoby z toho segmentu se nejméně často hlásí k nějakému náboženskému vyznání. Oproti ostatním segmentům pociťují nejnižší hrdost ke svému městu či k České republice.

Osoby v tomto segmentu příliš nevyužívají moderní technologie, v porovnání s ostatními skupinami vykazují srovnatelný zájem pouze o sledování televize, odpočívání nebo hraní počítačových her, o ostatní volnočasové aktivity mají výrazně nižší zájem.

5.8 Doplnující interpretace

Popsaná segmentace české společnosti byla vytvořena metodou shlukové analýzy latentních tříd na základě všech tří dimenzí občanské angažovanosti, tedy na základě obsahu, formy i rozsahu angažovanosti. Pokud do této metody byla zahrnuta pouze témata angažovanosti, výsledek zdůraznil obsahovou rovinu segmentace. Tak je možné získat jinou segmentaci české společnosti, která však vykazovala dobrou podobnost s výše představenou segmentací. Hlavní rozdíly spočívaly v tom, že tři pasivní segmenty (Pomocné ruce, Příležitostní dárci, Pasivní) byly sloučeny do jednoho velkého, pasivního segmentu, zatímco skupiny Politicky aktivních a Apoliticky aktivních byly detailněji rozděleny podle obsahových témat.

Zjednodušeně lze tedy uvažovat pouze čtyři segmenty – Aktivní, Apoliticky aktivní, Politicky aktivní a Pasivní, kde poslední segment se při detailnějším pohledu skládá ze tří odlišitelných skupin. Obdobně je zároveň možné rozčlenit detailněji i Apoliticky a Politicky aktivní segment do pěti tematicky zaměřených skupin:

- **Komunitní** (11,6 %) – angažují se především ve volnočasových a výchovných aktivitách (volnočasová nabídka, sport, společenský život, výuka ve školství, výchova, spolková činnost a tradice).
- **Soucitní** (10,5 %) – zaměřují se především na podporu konkrétních osob či skupin osob (podpora osob zasažených pohromou, podpora nemocných a postižených, osob v náročných životních situacích, znevýhodněných skupin a osob vyloučených ze společnosti), částečně se věnují také zlepšování prostředí kolem nás.
- **Environmentální** (5,7 %) – zabývají se ekologickou tematikou (čistě ovzduší a řeky, zlepšování prostředí kolem nás, útulky pro opuštěná zvířata, práva zvířat, ochrana přírodních druhů, ochrana klimatu a aktivity proti těžbě).
- **Ideologičtí** (7,1 %) – zaměřují se na politická témata na obecné úrovni (podpora politického hnutí či strany, demokracie a lidská práva, odbory, národní hrdost, podpora Evropské unie, proti válce, proti rasismu, proti komunismu, proti kapitalismu či proti politickému hnutí nebo straně).
- **Političtí** (5,9 %) – částečně se věnují také obecným politickým tématům, ale větší důraz kladou na konkrétnější agendy (aktivity proti hazardu, proti korupci, proti nepříznivým, proti přistěhovalcům, proti moci státu, na podporu práva na soukromí, práva spotřebitelů a práva spolurozhodovat, legalizace konopí a svoboda sdílení, technologické inovace, kvalita veřejných služeb, pro větší přerozdělování).

Segment Apoliticky aktivní zahrnuje skupiny Komunitní, Soucitní a částečně také Environmentální, oproti tomu segment Politicky aktivní zahrnuje skupiny Ideologičtí, Političtí a částečně Environmentální (ekologickou tematikou se tedy zabývají osoby z obou segmentů). Pět tematických skupin zahrnuje mírně širší skupinu osob než právě segmenty Apoliticky aktivní a Politicky aktivní, neboť například některé osoby ze segmentu Příležitostní dárci byly zahrnuté do tematické skupiny Soucitní. Nejvíce angažovaný segment Aktivní zůstal i při tematické analýze oddělený od ostatních.

6 Závěr

Předkládaný výzkum usiluje o komplexní zmapování občanské angažovanosti české společnosti, cílem bylo porozumět tomu, co vnímají jako svoji občanskou angažovanost samotní respondenti. Výzkum se zaměřoval na veřejně prospěšné aktivity, které respondenti dobrovolně vykonávali mezi prosincem 2013 a listopadem 2014. Zaměření výzkumu na tři dimenze angažovanosti – formu, obsah a rozsah – včetně jejich kombinací a reprezentativní výzkumný soubor o velikosti 3 876 osob činí nasbíraná data zcela unikátní nejen v prostředí České republiky, ale i v mezinárodním kontextu. Hlavním přínosem výzkumu je lepší pochopení struktury společnosti z hlediska občanské angažovanosti a detailní popis jednotlivých identifikovaných segmentů. Přesné vymezení cílových skupin je klíčové pro efektivní programy občanského vzdělávání, proto studie může neziskovým organizacím i státní správě poskytnout podklady pro přípravu budoucích projektů.

Výzkum identifikoval šest odlišných segmentů české společnosti z hlediska občanské angažovanosti, které se liší mírou své aktivity i jejím tematickým zaměřením. Tři ze segmentů tvořící dohromady 45 % populace lze považovat za aktivní část občanské společnosti (segmenty Aktivní, Apoliticky aktivní a Politicky aktivní), zbylé tři segmenty zahrnující 55 % dospělé populace jsou převážně pasivní (Pomocné ruce, Příležitostní dárce, Pasivní). Kromě vlastní segmentace je cenným výstupem také detailní přehled v jakých tématech a jakým způsobem se česká společnost angažuje.

Bohatost nasbíraných dat však není vyčerpána touto závěrečnou zprávou, která je pouze prvním publikovaným výstupem. Při přípravě specificky zaměřených projektů (sociální oblast, environmentální oblast apod.) lze data analyzovat s přihlédnutím k dané perspektivě a získat detailnější, avšak úžeji zaměřený popis. Výzkum byl od počátku koncipován jako otevřený, aby mohly získané údaje sloužit širokému spektru aktérů⁸. Výsledky uvedené v této zprávě reflektují především obecnou, široce využitelnou rovinu.

---

⁸ V případě zájmu o spolupráci naleznete kontakty na autorský tým v závěru zprávy.

7 Přílohy

Součástí závěrečné zprávy jsou následující elektronické přílohy:

- příloha 1 – kompletní znění dotazníku použitého ve výzkumu (nezahrnuje položky o životním stylu poskytnuté společností TNS-Aisa),
- příloha 2 – detailní popis šesti segmentů občanské angažovanosti v jednotlivých proměnných.

Autorský tým

Mgr. Ondřej Matějka (ondrej.matejka79@gmail.com): organizační koordinace projektu, spolupráce na designu výzkumu a tvorbě dotazníku, jednání s výzkumnými agenturami

PhDr. Jan Krajhanzl, PhD. (jan.krajhanzl@gmail.com): odborná koordinace projektu, design výzkumu, vytvoření dotazníku, jednání s výzkumnými agenturami, pilotní testování dotazníku, konzultace k statistické analýze dat, interpretace dat

Mgr. et Mgr. Tomáš Protivínský (tomas.protivinsky@gmail.com): řešerše k tématu občanské angažovanosti, spolupráce na designu výzkumu a tvorbě dotazníku, statistické analýzy dat, interpretace dat, závěrečná zpráva z výzkumu

Mgr. Barbora Bakošová (bbakosova@mail.muni.cz): řešerše k tématu občanské angažovanosti, spolupráce na designu výzkumu a tvorbě dotazníku

Dále děkujeme:

Mgr. Evě Králové, Ing. Janu Kovářovi, Petře Coufalové a Jaromíru Vaništovi z agentury TNS AISA za spolupráci na výzkumu, Mgr. Václavu Tollarovi za konzultaci sběru dat, Ing. Mgr. Jaroslavu Hlinkovi, Ph.D., Mgr. Hynku Cíglerovi za konzultace statistických analýz, Mgr. Karlu Čadovi za konzultaci dotazníku a statistických analýz, Mgr. Kateřině Ptáčkové za konzultaci dotazníku, Mgr. Jakubu Mackovi, Ph.D. za konzultaci mediálního chování, doc. PhDr. Pavolu Fričovi, Ph. D., PhDr. Tereze Pospíšilové, M.A., Ph.D., doc. PhDr. Ing. Ondřeji Císařovi, Ph.D., Mgr. Mirovi Grznárovi, PhDr. Václavu Štětkovi, Ph.D., Mgr. Janu Sládkovi za konzultace k tématu občanské angažovanosti a všem, kteří se zúčastnili pilotní verze výzkumu.

Tato studie byla finančně podpořena Konrad-Adenauer-Stiftung.

Centrum občanského vzdělávání

Centrum občanského vzdělávání FHS UK je nadstranickým institutem, jehož smysl spočívá v dlouhodobé podpoře koncepčního rozvoje občanského vzdělávání v ČR. Centrum vzniklo v roce 2009 s podporou MŠMT jako nezávislé pracoviště Masarykovy univerzity v Brně. V roce 2014 se přesunulo na Fakultu humanitních studií UK v Praze. Posláním Centra je podporovat občany všech věkových kategorií, aby se lépe orientovali ve veřejném prostoru a účinněji se zapojovali do občanského života. Více informací na: www.obcanskevzdelavani.cz